

ความเป็นมาของกฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติ

ในส่วนนี้ จะศึกษาถึงประวัติกฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติ และวิวัฒนาการของหลักการได้สัญชาติในกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติของไทย เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการพระราชบัญญัติแต่ละฉบับและทราบถึงประเภทบุคคลที่ได้สัญชาติและไม่ได้สัญชาติไทย

3.1 ประวัติกฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติ

ก่อนปี พ.ศ. 2454 ประเทศไทยมิได้มีการบัญญัติลักษณะอักษรว่าด้วยสัญชาติ คงถือตามจารีตประเพณี กฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2454 คือ พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 กำหนดให้มีวิธีการได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติโดยกล่าวไว้ว่าในอารัมภบทว่า "...เป็นทางอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ในหลายทางสำหรับที่จะมีและจะเป็นชาติไทยได้..." ส่วนทางอื่น ๆ จะมีประการใดนั้น พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 มิได้กล่าวไว้ เพราะพระราชบัญญัตินี้มุ่งที่จะวางข้อบังคับเกี่ยวกับการแปลงชาติเท่านั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2456 จึงได้มีการบัญญัติว่าด้วยสัญชาติไทยโดยตรงคือ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 เป็นการประกาศให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษร ถึงจารีตประเพณีที่มีอยู่ก่อนแล้วว่าด้วยการได้สัญชาติไทยให้มีความแน่นอนชัดเจน ดังจะเห็นได้ในอารัมภบทของพระราชบัญญัตินี้ตอนหนึ่งมีว่า "...ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่าทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควรจะประกาศมูลนิติธรรมประเพณีให้แจ้งชัดว่า บุคคลจำพวกใดควรเข้าลักษณะอันพึงนับว่าเป็นคนไทยได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้โดยบทมาตราสืบไปดังนี้..."

พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้มีอยู่ 12 มาตรา กำหนดว่าด้วยการที่บุคคลเช่นไรจึงจะได้สัญชาติไทย การสละสัญชาติไทย การได้สัญชาติไทยกลับคืนและกำหนดให้เสนาบดีว่าการต่างประเทศเป็นผู้รักษาการ

ต่อมาได้มีความคิดที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติ คือพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 กับพระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) โดยทำขึ้นใหม่เป็นฉบับเดียวกัน แต่ก็คงเป็นเพียงร่างกฎหมายที่ยังไม่ได้มีการนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากการปรับปรุงกฎหมายในส่วนนี้ จะทำเมื่อมีการแก้ไขสนธิสัญญาเกี่ยวกับฐานะของคนต่างด้าวที่ประเทศไทยทำไว้กับต่างประเทศให้เป็นไปตามหลักสากล ซึ่งความคิดนี้ เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2479 ครั้นถึง พ.ศ. 2481 กระทรวงมหาดไทยเสนอขอแก้ไขมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2479 ซึ่งบัญญัติให้หญิงไทยที่จะต้องสละสัญชาติไทยเพราะสมรสกับคนต่างด้าวต้องไปขอรับใบสำคัญประจำตัวจากพนักงานเจ้าหน้าที่มาตรานี้ก็มาจากมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะทราบได้ว่า กฎหมายสัญชาติของสามีจะยอมให้ภริยาต่างด้าวถือสัญชาติของสามีได้หรือไม่ จึงขอให้แก้มาตรา 7 โดยยกเว้นให้หญิงไทยที่ทำการสมรสกับชายต่างด้าวไม่ต้องไปขอรับหนังสือสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว จากนั้นคณะรัฐมนตรีรับหลักการให้มีการแก้ไข จึงส่งร่างพระราชบัญญัติให้คณะกรรมการกฤษฎีกาและกระทรวงต่างประเทศพิจารณาแก้ไข ซึ่งในส่วนของกระทรวงต่างประเทศก็คิดจะแก้ไขเพียงที่เสนอมานั้น แต่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรแก้ไขบทมาตราอื่น ๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติแปลงชาติด้วย จึงเสนอความคิดต่อคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย จึงตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 กับพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 รวมทั้งยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้เป็นเจ้าของเรื่องเป็นประธานกรรมการผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกรมตำรวจ และผู้แทนคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งขณะนั้นพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เป็นผู้แทนกระทรวงต่างประเทศ จนกระทั่ง พ.ศ. 2484 กระทรวงต่างประเทศได้ส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและได้แก้ไขเล็กน้อย จึงส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเรื่องก็เงียบหายไป ต่อมา พ.ศ. 2494 ได้มีการรื้อฟื้นเรื่องนี้ขึ้นพิจารณาใหม่อีก ในที่สุดก็สำเร็จลงด้วยการตราพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2495 โดยเรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า "พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495" โดยมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2495

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 3 ครั้ง การแก้ไขครั้งแรกโดยพระราชบัญญัติ
สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 และต่อมาโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.
2499 ส่วนการแก้ไขครั้งที่ 3 ได้แก่การแก้ไขโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.
2503

พระราชบัญญัติสัญชาตินับแต่ พ.ศ. 2495 เป็นต้นมานั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศที่เคย
เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.
2456

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติมมาจนถึง พ.ศ. 2503
ได้ใช้หลักกฎหมายว่าด้วยสัญชาติจนถึง พ.ศ. 2508 จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงด้วยการ
ยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับใหม่ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 4
สิงหาคม 2508 จึงเป็นอันว่ากฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเทศไทยที่ใช้อยู่ปัจจุบันคือพระราช
บัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

3.2 วิวัฒนาการของหลักการได้สัญชาติในกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติของไทย

ก. กฎหมายว่าด้วยสัญชาติก่อน พ.ศ. 2495

ดังได้กล่าวแล้วว่าก่อน พ.ศ. 2495 มีกฎหมายว่าด้วยสัญชาติอยู่ 2 ฉบับคือ
พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 ซึ่งพระราช
บัญญัติฉบับนี้มี 12 มาตรา กำหนดหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไทย การสละสัญชาติไทย การได้
สัญชาติไทยกลับคืน

ในส่วนการได้สัญชาติโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456
ได้ถือหลักสืบสายโลหิตและหลักดินแดน หลักสืบสายโลหิตได้แก่ การให้สัญชาติแก่บุคคลผู้ได้
กำเนิดแต่บิดาเป็นคนไทยหรือถ้าบิดาไม่ปรากฏ หากมารดาเป็นคนไทยก็ย่อมได้สัญชาติไทย

ส่วนหลักดินแดนนั้น ได้แก่ การให้สัญชาติไทยแก่บุคคลผู้ได้กำเนิดในราชอาณาจักรไทย

ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 กำหนดให้บุคคลได้สัญชาติไทยโดย
การเกิดไว้ตามมาตรา 3 ว่า "บุคคลเหล่านี้ ได้บัญญัติว่าเป็นคนไทยคือ

- (1) บุคคลผู้ได้กำเนิดแต่บิดาเป็นคนไทย แม้เกิดในราชอาณาจักรสยามก็ดี
เกิดนอกพระราชอาณาจักรก็ดี
- (2) บุคคลผู้ได้กำเนิดแต่มารดาเป็นคนไทย แต่ฝ่ายบิดาไม่ปรากฏ
- (3) บุคคลผู้ได้กำเนิดในพระราชอาณาจักรสยาม
- (4) .....
- (5) ....."

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ซึ่งได้คำว่า "กำเนิด" ทำให้
ต้องพิจารณาว่า บุคคลจะถือสัญชาติของบิดาในขณะที่ปฏิสนธิหรือในขณะที่คลอด ซึ่งมีความเห็น
เป็น 4 ทางคือ¹

ความเห็นที่ 1 ทารกได้สัญชาติของบิดาในขณะที่คลอด

ความเห็นที่ 2 ต้องถือเอาเจตนาของเด็กเป็นสำคัญ กล่าวคือ เด็กจะ
เลือกถือสัญชาติใดได้ในภายหลัง

ความเห็นที่ 3 ทารกนั้นได้สัญชาติเป็นไทย ถ้าหากบิดามีสัญชาติเป็นไทย
ในขณะที่ทารกปฏิสนธิหรือคลอด ในขณะที่ใดขณะหนึ่งทั้ง 2 ขณะนี้

ความเห็นที่ 4 ทารกได้สัญชาติของบิดาในขณะที่ปฏิสนธิทั้งนี้ เพราะหลักสืบ
สายโลหิตนั้นว่าตามทฤษฎีแล้ว ย่อมอาศัยโลหิตเป็นสำคัญ และทารกจะมีโลหิตเป็นไทย ก็ต่อ
เมื่อในขณะที่ปฏิสนธินั้น บิดามีโลหิตเป็นไทยด้วย

¹ ตรี ตะเวทีกุล, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คาสอน ภาค 6
ชั้นปริญญาตรี (มพท. 2471), หน้า 44-45.

ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ใช้คำว่า "กำเนิด" กับ "เกิด" ย่อมทำให้มีความหมายต่างกัน เพราะเหตุว่าถ้ามีความหมายอย่างเดียวกันแล้ว เหตุใดจึงไม่ใช้คำใดคำหนึ่ง แต่ในตอนต้นใช้คำว่า "กำเนิด" และตอนปลายใช้คำว่า "เกิด" ซึ่งคำทั้งสองคำย่อมมีความหมายที่แตกต่างกัน คือ "กำเนิด" นั้น น่าจะหมายถึงการเริ่มตั้งครรภ์ หรือปฏิสนธิ ส่วนคำว่า "เกิด" นั้นควรหมายถึงการมีสภาพบุคคลตามมาตรา 15 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์² ซึ่งเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก คำว่า "คลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก" นั้น อาจแบ่งเป็น 2 ประการคือ "มีการคลอด" กับ "อยู่รอดเป็นทารก"

คำว่า "มีการคลอด" หมายความว่า ทารกออกจากครรภ์มารดาหมดทั้งตัว คือร่างกายทารกได้แยกออกมาจากร่างกายมารดา เพื่อมีชีวิตต่างหากจากมารดา ไม่ว่าจะคลอดออกมาโดยวิธีใด และไม่ว่าจะมีการตัดสายสะดือหรือยัง หรือว่ารกยังติดอยู่กับมารดาหรือไม่ ไม่สำคัญ

ส่วนคำว่า "อยู่รอดเป็นทารก" หมายความว่า ทารกได้คลอดออกมาโดยดำรงความมีชีวิตอยู่ ส่วนการดำรงชีวิตอยู่ในระยะเวลาสั้นหรือยาวนานไม่ใช่สาระสำคัญ เมื่อทารกออกจากครรภ์มารดาครบเงื่อนไข 2 ประการแล้ว ทารกจึงมีสภาพบุคคล

การให้ความหมายของคำว่า "กำเนิด" กับ "เกิด" ที่แตกต่างกันนี้ ย่อมมีผลที่แตกต่างกันด้วย ในกรณีจึงเห็นว่า "บุคคลผู้ได้ปฏิสนธิแต่บิดาเป็นคนไทยนั้น แม้จะไปเกิดนอกหรือในพระราชอาณาจักรก็ดี ย่อมได้สัญชาติไทย" (ตามความเห็นของอาจารย์ทวี ตะเวทีกุล)

²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 บัญญัติว่า "สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย ทารกในครรภ์มารดาก็สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้ หากว่าภายหลังเกิดมารอดอยู่"

อย่างไรก็ตาม ในทางลัทธิและในทางปฏิบัติ อาจเกิดความยุ่งยาก หากยึดถือความเห็นที่ให้การได้สัญชาติของบิดาในขณะที่ปฏิสนธิ แต่หากถือความเห็นที่ว่าทารกควรได้สัญชาติของบิดาในขณะที่คลอด ก็ไม่มีปัญหายุ่งยากในการพิสูจน์

ข. กฎหมายว่าด้วยสัญชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 ซึ่งมีผลบังคับใช้ นับตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2495 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 และกฎหมายแปลงชาติ ร.ศ. 130 นับว่าเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสัญชาติและการแปลงสัญชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้กฎหมายว่าด้วยสัญชาติได้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติฉบับเดียว พระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกถึง 3 ครั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2496 พ.ศ. 2499 และ พ.ศ. 2503

1. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495

ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 นั้นได้แบ่งออกเป็น 4 หมวด หมวดแรกเป็นบททั่วไป หมวด 2 ว่าด้วยการได้สัญชาติไทย หมวด 3 ว่าด้วยการเสียสัญชาติไทย หมวด 4 หมวดสุดท้ายว่าด้วยการได้คืนสัญชาติไทย

ในส่วนที่จะกล่าวถึงคือหมวด 2 การได้สัญชาติไทย พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ได้เปลี่ยนคำที่เคยใช้อยู่เดิมในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 จากคำว่า "กำเนิด" มาเป็น "เกิด" ทั้งหมด จึงทำให้หมดข้อโต้แย้งในการให้ความหมายคำว่า "กำเนิด" ส่วนการได้สัญชาติโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ คงถือตามหลักเดิมที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 คือ ใช้หลักสืบสายโลหิต และหลักดินแดนทั้ง 2 หลัก

อย่างไรก็ตาม สำหรับหลักสืบสายโลหิตนั้น ในกรณีที่เป็นสายโลหิตตามมารดา ในเมื่อบิดาไม่ปรากฏพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ได้อุดช่องโหว่ที่เคยมีอยู่ในพระราช

บัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 ในประการแรกคือ ได้เจาะจงลงไปว่า "ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย" และอีกประการหนึ่ง เป็นการอุดช่องโหว่ในกรณีที่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็น คนไม่มีสัญชาติหรือไร้สัญชาติ บุตรจะไม่ได้สัญชาติไทยตาม พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 ฉะนั้นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 ในกรณีที่ปรากฏบิดาชอบด้วยกฎหมายแต่เป็นบิดา ไร้สัญชาติ ย่อมได้สัญชาติไทยของมารดาตามหลักสืบสายโลหิต

หลักเกณฑ์การได้สัญชาติดังกล่าว ปรากฏอยู่ในมาตรา 7 ของพระราช บัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 ซึ่งได้บัญญัติว่า "บุคคลดังต่อไปนี้ ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (1) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นคนไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
- (2) ผู้เกิดโดยมารดาเป็นคนไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาไม่มีสัญชาติ ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
- (3) ผู้เกิดในราชอาณาจักร"

2. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการได้สัญชาติโดย การเกิด ซึ่งแต่เดิมมานับแต่ก่อนพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 และต่อมาโดยพระราช บัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 กิติ หรือพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 กิติ ได้ยึดถือหลัก สืบสายโลหิตและหลักดินแดนทั้งสองหลักอยู่ตลอดมา ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 นี้ ได้เปลี่ยนหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดดังกล่าวให้คงอยู่เพียงหลักเดียว คือหลักสืบสายโลหิต

ในส่วนหลักเกณฑ์การได้สัญชาติโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ฉบับนี้เป็นไปตามมาตรา 3 ซึ่งยกเลิกมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 และ กำหนดข้อความใหม่ดังนี้

"บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (1) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
- (2) ผู้เกิดนอกราชอาณาจักรโดยมารดาเป็นคนไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ
- (3) ผู้เกิดในราชอาณาจักรโดยมารดาเป็นคนไทย"

จึงเห็นได้ว่าการเกิดในราชอาณาจักรเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่ทำให้ได้สัญชาติไทย เช่นแต่ก่อนตามหลักดินแดน นอกจากผู้นั้นจะมีมารดาเป็นคนไทย ซึ่งเป็นการใช้หลักสืบสายโลหิต ทางฝ่ายมารดาในกรณีนี้

นอกจากเปลี่ยนแปลงหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 ยังได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนมิให้ผลของการเปลี่ยนแปลงหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดนี้กระทบกระเทือนถึงผู้ที่ได้สัญชาติไทยอยู่แล้ว ก่อนวันพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ นอกจากในกรณีที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามหลักดินแดนอยู่ก่อน เพราะเกิดในประเทศไทย แต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว หากบุคคลเช่นว่านี้ได้รับใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าวแล้วให้ขาดจากสัญชาติไทย ไม่ว่าจะได้รับใบสำคัญประจำตัวก่อนหรือหลังวันพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 นี้ได้ถูกยกเลิกไปโดยสิ้นเชิง โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

3. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ได้ยกเลิกหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 ที่กำหนดเอาตามหลักสืบสายโลหิตหลักเดียวเสียแล้วกลับมาใช้หลักสืบสายโลหิต และหลักดินแดนทั้งสองหลักตามเดิม ดังที่เคยเป็น

อยู่ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 โดยให้ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งแม้มารดาจะมีสัญชาติไทยก็ย่อมได้สัญชาติไทย

ในส่วนการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 มาตรา 7 ซึ่งได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 จึงได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ความในมาตรา 7 ที่แก้ไขใหม่ มีดังนี้

"บุคคลต่อไปนี้อย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (1) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นคนไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
- (2) ผู้เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยมารดาเป็นคนไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ
- (3) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย"

นอกจากนั้นในกรณีที่บุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทยโดยมารดามีสัญชาติไทยในระหว่างใช้พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 ซึ่งไม่ถือว่าได้สัญชาติไทยโดยพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนั้น พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวย่อมได้สัญชาติไทย ซึ่งเท่ากับเป็นการให้การให้หลักดินแดนที่เปลี่ยนมารับเข้าใหม่มีผลย้อนหลังไปถึงในระหว่างที่มีได้มีการให้หลักนี้โดยผลของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496

เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงนี้ก็เพื่อไม่ให้มีการลักลั่นกันในรอบครัว เนื่องจากพี่น้องบิดามารดาเดียวกัน บางคนได้สัญชาติไทยบางคนไม่ได้สัญชาติไทย และยังก่อให้เกิดเหตุยุ่งยากแก่เจ้าหน้าที่ในการสอบสวนเรื่องสัญชาติอีกด้วย

4. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนั้นนับเป็นการแก้ไขครั้งสุดท้ายของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 แต่ในส่วนหลักเกณฑ์การได้สัญชาติโดยการเกิดยังคงใช้หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ตามเดิม

5. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

เนื่องจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 3 ฉบับ โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2503 ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ นอกจากนี้ยังมีหลักการบางประการที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรที่จะปรับปรุงกฎหมายนี้ และรวมให้เป็นฉบับเดียวกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ขึ้น ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2508 พระราชบัญญัติฉบับนี้มีทั้งสิ้น 24 มาตรา แบ่งเป็น 3 หมวดคือ หมวดแรก ว่าด้วยการได้สัญชาติไทย หมวด 2 ว่าด้วยการเสียสัญชาติไทย และหมวด 3 ว่าด้วยการกลับคืนสัญชาติไทย

ในส่วนของหลักการได้สัญชาติไทย ในหมวดแรกยังคงใช้หลักเกณฑ์การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด จากหลักสืบสายโลหิต และหลักดินแดน เหมือนเช่น พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ซึ่งได้นำเอามาบัญญัติไว้ในมาตรา 7 ดังเดิม

จากการศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติ สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบการจําแนกประเภทของบุคคลได้ดังนี้

1. บิดามีสัญชาติไทย

ก. กรณีของบุตรที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทย และจดทะเบียนสมรสกับมารดา ลักษณะใดก็ได้ จะได้สัญชาติไทย ไม่ว่าบุตรจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย โดยหลักดินแดนและหลักสืบสายโลหิต เนื่องจากพระราชบัญญัติสัญชาติที่ใช้อยู่ทุกฉบับ จะยึดถือหลักการได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต ยกเว้นพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 ที่ยึดถือหลักสืบสายโลหิตเท่านั้น คือบุตรที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทย และจดทะเบียนสมรสกับมารดาลักษณะใดก็ตาม จะได้สัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตอย่างเดียว ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายว่าด้วยสัญชาติของไทยนับแต่อดีต จนถึงปัจจุบันให้ความสำคัญกับสายโลหิตของบิดา

ข. กรณีของบุตรที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทย ไม่จดทะเบียนสมรสกับมารดาลักษณะใดก็ตาม หากเกิดในราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทยจากหลักดินแดนเท่านั้น (ไม่กล่าวถึงประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337) เนื่องจากพระราชบัญญัติสัญชาติที่ใช้อยู่ทุกฉบับ ยึดหลักการได้สัญชาติโดยหลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต มีเพียงพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 ที่ยึดหลักสืบสายโลหิตเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้บุตรที่เกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจากบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทยกับมารดาสัญชาติอื่น บุตรจะไม่ได้สัญชาติไทย จึงสรุปได้ว่า แม้กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของไทยให้ความสำคัญกับสายโลหิตของบิดา ก็แต่เฉพาะกรณีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

2. มารดามีสัญชาติไทย

ก. กรณีของบุตรที่เกิดจากมารดาสัญชาติไทย ไม่จดทะเบียนสมรสกับคนต่างด้าว บุตรเกิดในราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 และ พ.ศ. 2495 แต่ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 จะได้สัญชาติไทยตามหลักสืบสายโลหิตเท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 นั้นจะได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดนเท่านั้น

ข. กรณีของบุตรที่เกิดจากมารดาสัญชาติไทย ไม่จดทะเบียนสมรสกับคนต่างด้าว บุตรเกิดนอกราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิต ทั้งนี้เนื่องจาก

บุตรนั้นไม่ใช่ว่าบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา บุตรนั้นจึงไม่ได้สัญชาติของบิดาตามหลักสืบสายโลหิต แต่บุตรนั้นจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาเสมอ ประกอบกับเพื่อไม่ให้บุตรกลายเป็น "บุคคลไร้สัญชาติ" และให้ความสำคัญกับสายโลหิตมารดา จึงให้บุตรได้สัญชาติของมารดา

ค. กรณีของบุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย จดทะเบียนสมรสกับบิดาต่างด้าว บุตรเกิดในราชอาณาจักรนั้น จะได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดนเท่านั้น จากพระราชบัญญัติสัญชาติเกือบทุกฉบับ (เว้นแต่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 ที่บุตรจะได้สัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิต และกรณีที่บุตรเกิดนอกราชอาณาจักรไทย จะไม่ได้สัญชาติไทยเลย) ส่วนกรณีบุตรที่เกิดจากบิดามารดาเป็นคนต่างด้าวไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ เกิดในราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทย ยกเว้นพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 เท่านั้นที่ไม่ได้สัญชาติไทย เนื่องจากยึดหลักการได้สัญชาติตามหลักสืบสายโลหิตเพียงหลักเดียว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติสัญชาติทุกฉบับนั้นในการได้สัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิต จะเน้นสายโลหิตทางด้านบิดาเป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในปณิญาฯ ให้หญิงชายมีความเท่าเทียมกัน โดยบุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรจะได้สัญชาติไทย ส่วนสายโลหิตมารดานั้นให้ความสำคัญเฉพาะกรณีบุตรเกิดนอกราชอาณาจักร โดยไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาไม่มีสัญชาติเท่านั้น (เว้นแต่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 โดยบุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ จะได้สัญชาติไทยตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา แต่หากบุตรเกิดนอกราชอาณาจักรไทย จากมารดาไทย มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนสัญชาติอื่นก็ไม่ได้สัญชาติไทย) แม้ว่าบุตรเกิดในราชอาณาจักรจะได้สัญชาติไทย แต่ก็ได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดน ในขณะที่บุตรที่เกิดจากคนต่างด้าวในราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดน ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งอันนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ต่อมา ด้วยเหตุผลจากการที่ผู้อพยพลี้ภัยเข้าอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยธรรมชาติระหว่างประเทศ ผู้อพยพลี้ภัยจะไม่ได้รับสัญชาติของประเทศนั้น ลูกหลานที่เกิดมาก็จะไม่ได้รับสัญชาติเช่นเดียวกัน การอพยพลี้ภัยเกิดจากการที่ประเทศบ้านเกิดเมืองนอน

เกิดความยุ่งยากเดือดร้อน ภัยธรรมชาติหรือภัยสงคราม เมื่อกันั้นสิ้นสุดลง ผู้อพยพลี้ภัยก็จะเดินทางกลับประเทศ แต่ปรากฏว่าผู้อพยพจำนวนมากพากันมาตั้งรกรากในประเทศไทย โดยไม่ยอมอพยพกลับมาจนกระทั่งทุกวันนี้³ และผู้อพยพเหล่านี้อาจได้รับสัญชาติไทยตามหลักดินแดน "โดยเฉพาะชาวญวนอพยพ ที่ขออยู่ในประเทศไทย ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งบุตรของบุคคลเหล่านี้ที่เกิดในประเทศไทยได้สัญชาติโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 แต่จากการที่ชาวญวนกลุ่มนี้มักมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ สร้างปัญหาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพราะชาวญวนพวกนี้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ฝ่ายคอมมิวนิสต์ให้หาข่าวแทรกซึมและบ่อนทำลาย นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกชาตินิยม จงรักภักดีต่อประเทศเวียดนาม มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นทางด้านการค้า และชาวญวนอพยพดังกล่าว ยังได้ปลุกฝังอุดมการณ์ของตนจนถึงขั้นลุกฮือ"⁴ ในปีพุทธศักราช 2515 รัฐบาลเห็นว่าบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดดังกล่าวแม้ได้สัญชาติไทยก็มิได้มีความจงรักภักดีต่อประเทศไทยเพื่อป้องกันและรักษาความมั่นคงของชาติสมควรมิให้บุคคลดังกล่าวมีหรือได้สัญชาติไทยอีกต่อไป รัฐบาลจึงได้ออก "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2515" ข้อ 1 ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาเป็นคนต่างด้าวหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิด บิดาหรือมารดานั้นเป็น

- (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น และ ข้อ 2 บุคคลตามข้อ 1 ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยเมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฯ ชำบ้บังคับแล้วไม่ได้สัญชาติไทย

³ จักรกัญญ์ บุรุษทัณฑ์, ญวนอพยพ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2521), หน้า 21.

⁴ โครงการสัมมนาเรื่อง "ความร่วมมือทางกฎหมายของกลุ่มประเทศอาเซียนเกี่ยวกับผู้อพยพและความคิดทางทะเล" กองฝึกอบรม สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า 4/22.

เมื่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ประกาศใช้แล้วนั้นทำให้ปัญหาต่างเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป ปัญหาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง อันนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย โดย พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

6. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติสัญชาติ ฉบับนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการได้สัญชาติโดยการเกิด แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 โดยกำหนดให้หลักการได้สัญชาติโดยการเกิดจากหลักสืบสายโลหิตของหญิงเท่าเทียมกับชาย

ในส่วนหลักเกณฑ์การได้สัญชาติโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และกำหนดข้อความใหม่ ดังนี้

"บุคคลดังต่อไปนี้ ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (1) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย
- (2) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิวรรคหนึ่ง"

นอกจากนี้แล้วได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 แต่ตราสารข้อ 1 มาปรับปรุงแก้ไขโดยนำมาเพิ่มเติมเป็นมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และมีข้อความดังนี้

"ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็น

- (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ
- (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ในกรณีที่เห็นสมควรรัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้บุคคลตามวรรคหนึ่งได้สัญชาติไทยก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ให้ถือว่าผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น"

นอกจากเปลี่ยนแปลงหลักการได้สัญชาติและการตัดสัญชาติไทย ดังกล่าว ในพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดไว้ชัดเจนให้ผลของการเปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวมีผลย้อนหลังด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สรุปหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไทย

พระราชบัญญัติสัญชาติ	หลักการได้สัญชาติไทย
พ.ศ. 2456	หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต
พ.ศ. 2495	หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต
พ.ศ. 2496	หลักสืบสายโลหิต
พ.ศ. 2499	หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต
พ.ศ. 2508	หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต
พ.ศ. 2535	หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- การจำแนกบุคคล

ก. ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 บุตรผู้เกิดโดยบุคคลเหล่านี้

สัญชาติบิดา	สถานะการสมรส	สัญชาติมารดา	สถานที่เกิด		ไม่ได้สัญชาติไทย	ได้สัญชาติไทย		
			ในราชอาณาจักร	นอกราชอาณาจักร		หลักดินแดน	หลักสืบสายโลหิต	ทั้ง 2 หลัก
บิดาไทย	จดทะเบียนสมรส	มารดา	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
บิดาต่างด้าว	"	มารดาไทย	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
"	"	"	✓			✓		
ไม่มีสัญชาติ	"	"		✓	✓			
ไม่มีสัญชาติ	"	"			✓			
บิดาต่างด้าว	"	มารดาต่างด้าว	✓			✓		
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		

ข้อสังเกต

- บุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย จะได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย เกิดนอกราชอาณาจักรไทย ปราบกฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีสัญชาติ จะไม่ได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากบิดามารดาต่างด้าว เกิดในราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย

ข. ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2495 บุตรผู้เกิดโดยบุคคลเหล่านี้ (แก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2456 คือในกรณีที่ถือสายโลหิตตามมารดาได้เจาะจงลงไปว่า "ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย" และกรณีที่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็น "คนไร้สัญชาติ" ให้ได้สัญชาติไทยของมารดาตามหลักสืบสายโลหิต)

สัญชาติบิดา	สถานะการสมรส	สัญชาติมารดา	สถานที่เกิด		ไม่ได้สัญชาติไทย	ได้สัญชาติไทย		
			ในราชอาณาจักร	นอกราชอาณาจักร		หลักดินแดน	หลักสืบสายโลหิต	ทั้ง 2 หลัก
บิดาไทย	จดทะเบียนสมรส	มารดา	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
บิดาต่างด้าว	"	มารดาไทย	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
"	"	"	✓					✓
ไม่มีสัญชาติ	"	"		✓			✓	
ไม่มีสัญชาติ	"	"					✓	
บิดาต่างด้าว	"	มารดาต่างด้าว	✓			✓		
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		

ข้อสังเกต

- บุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย เกิดนอกราชอาณาจักรไทย ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติอื่น จะไม่ได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากบิดามารดาต่างด้าว เกิดในราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย

ค. ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2496 บุตรผู้เกิดโดยบุคคลเหล่านี้ (ได้เปลี่ยนแปลงจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2495 โดยยึดหลักการได้สัญชาติไทยตามหลักสืบสายโลหิตอย่างเดียว)

สัญชาติบิดา	สถานะการสมรส	สัญชาติมารดา	สถานที่เกิด		ไม่ได้สัญชาติไทย	ได้สัญชาติไทย		
			ในราชอาณาจักร	นอกราชอาณาจักร		หลักดินแดน	หลักสืบสายโลหิต	ทั้ง 2 หลัก
บิดาไทย	จดทะเบียนสมรส	มารดา	✓				✓	
"	"	"		✓			✓	
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓		✓			
"	"	"		✓	✓			
บิดาต่างด้าว	"	มารดาไทย	✓				✓	
"	"	"		✓			✓	
"	จดทะเบียนสมรส	"	✓				✓	
"	"	"		✓	✓			
ไม่มีสัญชาติ	"	"	✓				✓	
"	"	"		✓			✓	
บิดาต่างด้าว	"	มารดาต่างด้าว	✓		✓			
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓		✓			

ข้อสังเกต

- บุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจะ **ได้สัญชาติไทย**
- บุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าว เกิดนอกราชอาณาจักรไทย จะ **ไม่ได้สัญชาติไทย**
- บุตรที่เกิดจากบิดามารดาต่างด้าว เกิดในราชอาณาจักรไทยจะ **ไม่ได้สัญชาติไทย**

ง. ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499, พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2503 และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 บุตรผู้เกิดโดยบุคคลเหล่านี้ (แก้ไขจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2496 โดยกลับมาใช้ทั้งหลักดินแดนและหลักสืบสายโลหิต)

สัญชาติบิดา	สถานะการสมรส	สัญชาติมารดา	สถานที่เกิด		ไม่ได้สัญชาติไทย	ได้สัญชาติไทย		
			ในราชอาณาจักร	นอกราชอาณาจักร		หลักดินแดน	หลักสืบสายโลหิต	ทั้ง 2 หลัก
บิดาไทย	จดทะเบียนสมรส	มารดา	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
บิดาต่างด้าว	"	มารดาไทย	✓			✓		
"	"	"		✓			✓	
"	จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
ไม่มีสัญชาติ	"	"	✓			✓		
"	"	"		✓			✓	
ไม่มีสัญชาติ	"	"		✓			✓	
บิดาต่างด้าว	"	มารดาต่างด้าว	✓			✓		
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		

ข้อสังเกต

- บุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนสัญชาติอื่น เกิดนอกราชอาณาจักรไทย จะไม่ได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากบิดามารดาต่างด้าว เกิดในราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย

จ. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ทำให้บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย จากบุคคลเหล่านี้ ถูกถอนสัญชาติ หรือไม่ได้สัญชาติไทย

ลำดับที่	สัญชาติของบิดา	สถานการสมรส	สัญชาติของมารดา
1	บิดาต่างด้าว	ไม่จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337*
2	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	ไม่จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337
** 3	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	ไม่จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าวมีใบต่างด้าว
4	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	ไม่จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337
* 5	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	ไม่จดทะเบียนสมรส	มารดาไทย
6	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	จดทะเบียนสมรส	มารดาไทย
7	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าวมีใบต่างด้าว
8	บิดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337	จดทะเบียนสมรส	มารดาต่างด้าว เข้าชาย ปว.337

*ปว.337 = ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337

**ลำดับที่ 3 กับ 5 มีปัญหาการตีความอยู่ ทางกระทรวงมหาดไทยนั้นตีความ "ไม่ให้ได้สัญชาติไทย หรือถูกถอนสัญชาติไทย" แล้วแต่กรณีที่จะเกิดก่อน หรือหลังประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ประกาศใช้ แต่ศาลจะตีความไปในทางตรงข้ามคือ "ได้สัญชาติไทย"

ฉ. ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 บุตรที่เกิดโดยบุคคลเหล่านี้ (แก้ไขจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 โดยยึดหลักสืบสายโลหิตของหญิงเท่าเทียมกับชาย)

สัญชาติบิดา	สถานะการสมรส	สัญชาติมารดา	สถานที่เกิด		ไม่ได้สัญชาติไทย	ได้สัญชาติไทย		
			ในราชอาณาจักร	นอกราชอาณาจักร		หลักดินแดน	หลักสืบสายโลหิต	ทั้ง 2 หลัก
บิดาไทย	จดทะเบียนสมรส	มารดามีใบต่างด้าว	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"	✓			✓		
"	"	"		✓	✓			
บิดาต่างด้าวมีใบต่างด้าว	"	มารดาไทย	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	จดทะเบียนสมรส	"	✓					✓
"	"	"		✓			✓	
"	"	"	✓					✓
ไม่มีสัญชาติ	"	"		✓			✓	
ไม่มีสัญชาติ	"	"		✓			✓	
บิดาต่างด้าวมีใบต่างด้าว	"	มารดาต่างด้าว	✓			✓		
"	ไม่จดทะเบียนสมรส	"		✓	✓			

ข้อสังเกต

- บุตรที่เกิดจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย ไม่เกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย
- บุตรที่เกิดจากบิดามารดาต่างด้าวมียุติบัตรต่างด้าว เกิดในราชอาณาจักรไทยจะได้สัญชาติไทย